

DOI 10.31558/2307-2318.2024.1.4

УДК 657.62

JELClassification: C81, M21, P12

Іонін Є.Є.

д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID: 0000-0002-2903-3143
ionin.iyy@donnu.edu.ua

**МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ
БАЗИС ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

У статті досліджено потенціал теоретико-методологічного базису міжнародного стандарту бізнес-аналізу в підвищенні якості аналітичної роботи, обґрунтуванні можливих управлінських рішень. Акцентовано увагу на необхідність включення у складові процесу бізнес-аналізу інформаційної бази, а визначення потреб, яке знаходиться у стандарті після здійснення змін, доцільне було би представляти на початковій стадії аналітичної роботи з подальшим корегуванням на завершальній стадії.

Матричний підхід дослідження рекомендованих методів аналізу показав, що максимальний результат припадає на «Критерії приймання та оцінки». Аргументовано, що виходячи з критерію формується система узагальнюючих та часткових показників. Ця логічна послідовність важлива для методологічного наповнення рекомендованого методу бізнес-аналізу. Розв'язання цього питання безпосередньо передбачає обов'язкову уніфікацію аналітичних показників за формулою розрахунку, назвою та рекомендованим значенням (мінімальне, середнє, максимальне значення). Особливо важливим є їх диференціація у галузевому розрізі, з урахуванням техніко-економічних особливостей бізнесу.

Доведено необхідність розширення сфери використання інструментарію фінансового аналізу в бізнес-аналізі та узгодженості МСБА з МСФЗ, МСА та Глобальних стандартів внутрішнього аудиту.

Ключові слова: бізнес-аналіз, фінансовий аналіз, інструментарій, уніфікація аналітичних показників, аналітичні процедури, методи аналізу, бухгалтерський облік.

Табл. – 4. Літ.- 9.

Ionin Y.

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of accounting,
analysis and audit, Vasyl' Stus Donetsk National University
ORCID: 0000-0002-2903-3143
ionin.iyy@donnu.edu.ua

**INTERNATIONAL STANDARD OF BUSINESS ANALYSIS: THEORETICAL AND
METHODOLOGICAL BASIS FOR JUSTIFICATION OF MANAGEMENT DECISIONS**

The article examines the potential of the theoretical and methodological basis of the international standard of business analysis in improving the quality of analytical work, substantiating possible management decisions. Attention is focused on the need to include the information base in the components of the business analysis process, and the definition of needs,

which is in the standard after making changes, would be appropriate to present at the initial stage of the analytical work with further adjustment at the final stage.

The matrix approach of the study of the recommended methods of analysis showed that the maximum result falls on the "Acceptance and Evaluation Criteria". It is argued that a system of generalizing and partial indicators is formed based on the criterion. This logical sequence is important for the methodological content of the recommended method of business analysis. The solution to this issue directly involves the mandatory unification of analytical indicators according to the calculation formula, name and recommended value (minimum, average, maximum value). It is especially important to differentiate them by industry, taking into account the technical and economic features of business.

The need to expand the scope of the use of financial analysis tools in business analysis and the consistency of ISBA with IFRS, ISA and Global Internal Audit Standards has been proven.

Keywords: business analysis, financial analysis, tools, unification of analytical indicators, analytical procedures, methods of analysis, accounting.

Tab. –4.Ref. - 9.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації вимагають необхідність стандартизації багатьох видів діяльності. Рух України у напрямку міжнародної спільноти, процеси європейської інтеграції в країні є підтвердженням цього. В сфері бухгалтерського обліку – поступово впровадження та перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Представлення фінансової звітності в єдиному електронному форматі відповідно до вимог МСФЗ в форматі XBRL (eXtensible Business Reporting Language).

В сфері аудиту – обов'язкове використання з 2004 р. «Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг» (МСА). Характерною особливістю цих стандартів є тісний зв'язок з МСБО та МСФЗ. В сфері внутрішнього аудиту – Глобальні стандарти внутрішнього аудиту (Global Internal Audit Standards) які вступають в силу з 2025 року і є логічним продовженням Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту (2017 рік). Основна мета впровадження нового стандарту – забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту, як форми фінансового контролю.

Цілком очевидно, виникає необхідність стандартизації аналітичної роботи, аналітичних процедур не тільки на рівні фінансового контролю, але й на рівні бізнес-процесів, що підвищить якість досліджень, обґрунтованість управлінських рішень, оперативність їх прийняття, що особливо важливо в умовах диджиталізації економіки та суспільства в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання бізнес-аналітики знайшли відображення в роботах зарубіжних та вітчизняних вчених та практиків: Тернер К., Халм Ф. [1], Рід А., Бекхем Д., Пол Д., Кедл Д., Ханслі Д. [2], Бруханський Р., Спільник І. [3], Калабухова С. [4], та інших. Незважаючи на це не достатньо досліджено можливості теоретико-методологічного базису міжнародного стандарту бізнес-аналізу (МСБА) в підвищенні якості аналітичної роботи, обґрунтованості можливих управлінських рішень, оперативності їх прийняття, що особливо важливо в умовах диджиталізації економіки.

Формулювання цілей статті. Дослідження потенціалу теоретико-методологічного базису МСБА в підвищенні якості аналітичної роботи, обґрунтованості можливих управлінських рішень, оперативності їх прийняття в умовах диджиталізації економіки.

Виклад основного матеріалу. У 2022 році світ побачив стандарт бізнес-аналізу (Business Analysis Standard), який є оновленням базового стандарту глобального бізнес-аналізу (Global Business Analysis Core Standard), прийнятого у 2017 році, та замінює його з урахуванням вимог аналітичного забезпечення сучасного бізнес-середовища. Сама поява такого стандарту не є випадковістю, процеси глобалізації вимагають стандартизації багатьох видів діяльності.

В сфері бухгалтерського обліку в Україні це поступовий рух від національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), представлення фінансової звітності в єдиному електронному форматі iXBRL (eXtensible Business Reporting Language), який значно підвищує оперативність облікових, аналітичних і контрольних процесів, базується на принципі таксономії - класифікаційної системи яка дає можливість обробляти великі масиви показників з описанням взаємозв'язків між ними відповідно.

В сфері аудиту це 20-ті річний період використання «Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг» (МСА), в тому числі МСА 520 «Аналітичні процедури», який визначає методи аналізу фінансової інформації та тенденцій для подальшого розгляду, що призводить до виявлення відхилень або незвичайних ситуацій [5].

Міжнародний стандарт бізнес-аналізу слід розглядати як основу якісної аналітичної роботи, що є певною запорукою високих бізнес-результатів, розуміння аналітичної складової в сучасному бізнесі в формуванні та реалізації короткострокових та довгострокових задач. Це в свою чергу висуває високі вимоги до теоретико-методологічного базису цього стандарту, як підґрунтя до певних змін у діючому стандарті в залежності від потреб зовнішнього та внутрішнього середовища бізнесу (табл. 1).

Даний стандарт у розділі I дає наступне тлумачення терміну бізнес-аналіз «уможливорює зміни на підприємстві шляхом визначення потреб та рекомендації рішень, які забезпечують цінність зацікавленим сторонам, враховуючи контекст» [6]. Таким чином, дефініція визначення бізнес-аналізу базується на використанні 6 ключових термінів, які повинні бути системно пов'язані між собою та формулювати цілісність даного поняття.

- дозволяє здійснити зміни на підприємстві (enables change in an enterprise);
- визначення потреб (defining needs);
- рекомендація рішень (recommending solutions);
- принесе користь (deliver value);
- зацікавлені сторони (stakeholders);
- фактори (сукупність обставин), які впливають, зазнають впливу та дають можливість розуміти зміни (considering context).

Ознайомлення з розміщенням цих ключових ознак викликає ряд питань які пов'язані з замовниками та потребами аналізу, програмою аналізу, інструментарію та врахуванню сукупності різноманітних факторів при проведенні аналізу, результатів аналізу та можливості обґрунтування управлінських рішень, що в свою чергу повинно привести до позитивних змін. Крім того у цьому переліку не вказано інформаційну базу, що є обов'язковим структурним елементом в здійсненні аналітичного процесу.

З точки зору логіко-структурної схеми організації та проведення аналітичної роботи, в першу чергу передбачається розробка програми (плану) конкретних аналітичних робіт на основі визначення потреб з урахуванням участі всіх зацікавлених

сторін (stakeholders): замовників та виконавців; методичний, науковий та технічний супровід з урахуванням всіх факторів впливу на результативність, аналітичне обґрунтування управлінських рішень та контроль за їх впровадженням.

Таблиця 1 - Структурований вигляд міжнародного стандарту бізнес-аналізу [6]

Назва розділу	Зміст розділу
Передмова	Розвиток стандарту, перелік змін, як отримати максимум користі від стандарту
Розділ 1. Розуміння бізнес-аналізу	Визначення бізнес-аналізу, важливість бізнес-аналізу, модель основної концепції бізнес-аналізу (BACCM - Business Analysis Core Concept Model)
Розділ 2. Спосіб мислення для ефективного бізнес-аналізу	Важливість способу мислення, спосіб мислення про бізнес-аналіз, принципи для впровадження
Розділ 3. Проведення бізнес-аналізу	Хто проводить бізнес-аналіз, підходи до роботи, організаційні політики, управління наданням послуг з бізнес-аналізу
Розділ 4. Задачі та галузі знань	Вступ до задач бізнес-аналізу, картки задач, шість галузей знань: планування та моніторинг бізнес-аналізу; виявлення та співпраця, управління життєвим циклом вимог та дизайнів; аналіз стратегії, аналіз вимог та визначення дизайну; оцінка рішення
Висновки	Бізнес-аналіз як дисципліна. Бізнес-аналіз як практика.
Глосарій та ключові слова	Стислий перелік термінів (12) та їх тлумачення
Учасники	Перелік розробників продукту, учасники семінару (приватні особи та корпоративні члени ПВА), експертна оцінка, оцінка представників громадськості.

* ПВА—International Institute of Business Analysis

Таким чином, завершальним етапом в аналітичній роботі є обґрунтування управлінських рішень на основі результатів такого аналізу (рекомендація рішень), а їх впровадження в практичну діяльність дозволяє здійснити зміни на підприємстві (функція менеджменту). Визначення потреб, яке знаходиться у стандарті після здійснення змін, доцільне було би представляти на початковій стадії аналітичної роботи з безумовним подальшим корегуванням (при необхідності) на завершальній стадії.

Таблиця 2- Матриця відповідності основних методів аналізу напрямам (під напрямом) аналітичної роботи за МСБА

	2	3	4	7	8	9	10	11	12	14	16	18	19	20	23	24	25	26	27	28	29	32	33	34	37	38	39	41	42	44
1.1								+		+																		+	+	+
1.2			+										+					+	+							+				
1.3			+										+					+	+						+					
1.4										+	+		+							+				+						
1.5				+	+						+				+					+										
2.1			+										+								+	+				+				
2.2			+				+						+												+					
2.3			+										+										+		+					
2.4													+										+		+	+		+		
2.5											+																			
3.1		+																+		+										+
3.2		+							+					+			+													
3.3						+																	+					+		
3.4		+	+			+							+															+		
3.5						+				+				+											+					
4.1	+		+				+						+																	
4.2								+						+						+										
4.3				+		+																						+	+	
4.4	+							+										+	+											
5.1									+					+	+		+													
5.2										+				+	+								+							
5.3										+				+	+								+						+	
5.4																+	+			+						+				+
5.5			+	+																	+			+						
5.6														+	+								+					+	+	
6.1							+					+		+	+															
6.2				+								+		+	+													+		
6.3				+						+	+			+															+	
6.4				+	+		+																				+	+		
6.5					+	+																						+	+	

Примітки: по горизонталі - методи (техніка) аналізу

по вертикалі – напрям аналізу (перша цифра); під напрям аналізу (друга цифра)

В умовах стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності (як основного джерела інформації про суб'єкт господарювання), стандартизації аналітичних процедур в аудиті (як однієї з основних форм фінансового контролю), важливе значення для організації та проведення, а саме головне для дієвості - має уніфікація цих методів на різних стадіях бізнес-аналізу. На протязі останніх 20 років не зменшується інтерес до цього питання у вітчизняних аналітиків: «Потребують подальшого розвитку питання уніфікації аналітичних процедур, документування аналітичного процесу для поліпшення сприйняття інформації про господарські проблеми суб'єктів господарювання на основі осмислення взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими даними» [4, с.6]; «Упровадження в Україні Міжнародних стандартів розкриття інформації (IOSCO) передбачає підготовку якісної інформаційної бази на основі стандартизації (типізації) і структурування системи аналітичних показників» [7, с. 35].

МСБА стандартизує основні методи (техніки) аналізу в залежності від способу групування завдань, що є дотичним до відповідного напрямку та під напрямку проведення аналітичної роботи. Такий підхід безумовно позитивно сприяє документуванню аналітичного процесу, його формалізації, як необхідна вимога диджиталізації обліково-аналітичної складової сучасного менеджменту. Передбачено 44 методи аналізу, які не є остаточними і можуть бути доповнені в залежності від поставлених задач (табл. 2).

При побудові матриці відповідності по горизонталі вказано методи аналізу, по вертикалі напрями аналізу в залежності від поставлених задач, перша цифра напрям, а друга цифра під напрям аналітичної роботи. При відображенні цієї інформації не були вказані методи аналізу, які за цим стандартом використовуються один раз, а саме їх нумерація: 1, 5, 6, 13, 15, 17, 21, 22, 30, 31, 35, 36, 40, 43. Таким чином, у матриці знайшли відображення методи, які рекомендовано використовувати у двох та більше напрямках та під напрямках аналітичної роботи в залежності від поставлених задач. Повний перелік основних рекомендованих методів аналізу наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 - Основні методи аналізу (техніка) відповідно до МСБА стосовно до напрямів та під напрямам аналітичної роботи

N	Види (техніка) аналізу	N	Види (техніка) аналізу
1	SWOT-аналіз	23	Критерії приймання та оцінки
2	Аналіз бізнес-можливостей	24	Метрики та ключові показники ефективності (KPI)
3	Аналіз бізнес-правил	25	Моделювання даних
4	Аналіз документації	26	Моделювання обсягу
5	Аналіз інтерфейсів	27	Моделювання організації
6	Аналіз нефункціональних вимог	28	Моделювання процесів
7	Аналіз першопричини	29	Мозковий штурм
8	Аналіз процесів	30	Огляди
9	Аналіз рішень	31	Оцінка постачальника
10	Бенчмаркінг та аналіз ринку	32	Оцінка
11	Бізнес-кейси	33	Перегляд
12	Варіанти використання та сценарії	34	Побудова асоціативної карти
13	Визначення пріоритетів	35	Пріоритезація
14	Відстеження елементів	36	Прототипування
15	Діаграми потоків даних	37	Робочий семінар
16	Засвоєння уроків	38	Список зацікавлених сторін, мапа або персони
17	Збалансована система показників	39	Спостереження
18	Інтелектуальний аналіз даних	40	Управління беклогом
19	Інтерв'ю	41	Управління та аналіз ризиків
20	Історії користувачів	42	Фінансовий аналіз
21	Канва бізнес-моделі	43	Фокус-групи;
22	Командні ігри	44	Функціональна декомпозиція

По 29% цих рекомендованих методів (які вказані один раз) припадає на напрям «Аналіз стратегії»: SWOT-аналіз, збалансована система показників, канва бізнес-моделі, прототипування; та «Управління життєвим циклом вимог та дизайнів»: діаграми потоків даних, визначення пріоритетів, огляди, управління беклогом. По 14% припадає на 3 напрями: «Виявлення та співпраця»: командні ігри, фокус-групи; «Аналіз вимог та визначення дизайну»: аналіз інтерфейсів, оцінка постачальника; та напрям «Оцінка рішення»: аналіз нефункціональних вимог, пріоритезація.

Розподіл напрямів та під напрямів аналітичної роботи в залежності від поставлених задач представлено у таблиці 4. Таким чином, 6 напрямам аналітичної роботи відповідає 30 під напрямів, які представлено по 5 в кожному, крім «Аналіз стратегії» - 4 під напрямів та «Аналіз вимог та визначення дизайну» - 6 під напрямів.

Виходячи з даних матриці (табл. 2) можна зробити висновок, що коливання частоти рекомендованих методів аналізу в залежності від поставлених задач складає від 2 до 9 разів. З точки зору дослідження особливий інтерес представляє максимальне значення, що означає найширше використання цього методу, який рекомендовано МСБА, а саме це «Критерії приймання та оцінки».

Таблиця 4- Розподіл напрямів та під напрямів аналітичної роботи відповідно до МСБА

Напря́м	Під напря́м
Планування та моніторинг бізнес-аналізу	Планування підходу до бізнес-аналізу
	Планування залучення зацікавлених сторін
	Планування врядування бізнес-аналізу
	Планування управління інформацією бізнес-аналізу
	Визначення шляхів покращення продуктивності бізнес-аналізу
Виявлення та співпраця	Підготовка до виявлення вимог
	Проведення виявлення
	Підтвердження результатів виявлення
	Донесення інформації бізнес-аналізу
	Управління співпрацею зацікавлених сторін
Управління життєвим циклом вимог та дизайнів	Відстежувати вимоги та дизайни
	Підтримувати вимоги та дизайни
	Визначте пріоритетність вимог та дизайнів
	Оцінка змін вимог та дизайнів
	Затвердження вимог та дизайнів
Аналіз стратегії	Проаналізувати поточний стан
	Визначити майбутній стан
	Оцінити ризики
	Визначити стратегію змін
Аналіз вимог та визначення дизайну	Визначення і моделювання вимог та дизайнів
	Верифікація вимог та дизайнів
	Валідація вимог та дизайнів
	Визначення архітектури вимог
	Визначення варіантів дизайну
	Аналіз потенційної цінності та рекомендація рішення
Оцінка рішення	Вимірювання продуктивності рішення
	Аналіз показників ефективності
	Оцінка обмежень рішення
	Оцінка обмежень підприємства
	Рекомендовані дії для підвищення цінності рішення

В обліково-аналітичному забезпеченні сучасного менеджменту важливе значення має визначення критеріїв, тобто якісних ознак за якими оцінюється стан даної сфери управління і приймаються рішення оперативного і стратегічного характеру. Критерій виступає як ознака, на підставі якого формуються визначення і класифікації. Він є своєрідним мірилом оцінки, на підставі якої формується думка про стан або значенні певної системи.

В системі бухгалтерського обліку критеріями визнання об'єкту активом підприємства є: контроль даного об'єкту; минули події; майбутня економічна вигода. Крім того як і кожної статті фінансової звітності – її вартісний вимір. У разі невизнання активу у зв'язку з невідповідністю умовою, витрати на його придбання та створення включаються до складу витрат звітного періоду у звіті про фінансові результати.

Іншим прикладом практичного використання у бізнесі критеріїв є розподіл підприємств на 4 групи: мікропідприємства, малі, середні та великі підприємства на основі 3 критеріїв: балансова вартість активів, чистий дохід від реалізації, середня кількість працівників [8].

У цьому питанні слід розмежувати «критерій, як принцип», що покладено в основу визнання інших якісних характеристик, та «критерії – показники», як вектор дослідження економічного змісту [7, 24]. Якщо розглядати майновий стан суб'єкта господарювання як сукупність майнових прав та зобов'язань та відображення їх в бухгалтерському обліку та звітності (раніше діюча стаття Цивільного кодексу України), то цілком очевидно, що критеріями визнання є дві складові: майнові прав та майнові зобов'язання з обов'язковим їх відображенням в бухгалтерському обліку та звітності. Економічне визначення майнового стану повинно спиратися на його юридичному трактуванні, але деталізуватися за допомогою системи економічних показників, тобто критеріїв оцінювання з їх значенням.

Відправною точкою у побудові системи критеріїв оцінки майнового стану виступає вартість майна, збільшення якого в цілому оцінюється позитивно (крім випадків дооцінки основних засобів) та пов'язано з обсягами діяльності, які передбачають прибутковість бізнесу з відповідною оплатою, на основі базового допущення про безперервність діяльності та використання методу нарахувань в системі бухгалтерського обліку. Саме використання останнього призводить до розриву між отриманим прибутком (чистий прибуток) та грошима (чистий грошовий потік), що обумовлює обов'язкового впровадження в аналітичну практику коефіцієнта монетизації, який базується на співвідношенні цих показників. Коефіцієнт монетизації має сенс коли і чисельник, і знаменник будуть мати позитивне значення, буде індикатором ступеня «довіри» до прибутку.

Виділені критерії - балансова вартість майна, обсяг продажів, грошові потоки і фінансові результати складають характерні ознаки механізму реалізації майнових прав підприємства. Таким чином, в єдине ціле інтегрується юридична складова «майнові права» і економічна складова, що відображає використання цих прав.

Реалізація майнових прав пов'язана з майною відповідальністю. Склад майнових зобов'язань нерозривно пов'язаний з джерелами формування майна, а їх аналіз є необхідною складовою в оцінці майнового стану. Бухгалтерське трактування виконання зобов'язань виходить зі зменшення обсягів ресурсів суб'єкта господарювання у разі виконання контрактів або договорів [9]. При цьому ресурси визначаються як грошові кошти, запаси, необоротні активи, можливості, джерела, тобто зобов'язання представляють собою вимоги щодо активів підприємств, розрахунки за якими повинні привести до відтоку активів, а значить до зменшення майна.

Критеріями, що відображають майнові зобов'язання підприємства є: ліквідність, як спроможність активів обертається у грошову форму; платоспроможність, як спроможність виконати свої зобов'язання в повному обсязі на конкретну дату та фінансова стійкість, як незалежність від зовнішніх джерел. При дослідженні майнових зобов'язань, необхідно враховувати характер залежності: зобов'язання – власний капітал (зворотна), платоспроможність - власний капітал (пряма залежність). Зазначені критерії являють собою

сукупність взаємопов'язаних елементів, якісно характеризують певну сторону даної підсистеми. Якісні характеристики критеріїв розкриваються за допомогою системи узагальнюючих і часткових показників, що деталізують їх.

Таким чином, ланцюжок такої системи (майнові права та майнові зобов'язання) має наступну послідовність: критерії – узагальнюючі показники – часткові показники. Ця логічна послідовність важлива для методологічного наповнення рекомендованого методу бізнес-аналізу «Критерії приймання та оцінки», який мінімум у 9 випадках, передбачено використовувати в залежності від задач аналізу. Термін «оцінка», як відомо, має 2 тлумачення.

По-перше, це вартісний вимір, що є одним з основних методів бухгалтерського обліку, тобто критерій визнання, бо поза оцінки його немає.

По-друге, формування загального бачення про об'єкт, процес, подію. У теорії економічного аналізу оцінка це одна з його 3-х функцій, яка стоїть на першому місці та розглядається як відповідність стану економічної системи її цільовим параметрам функціонування та потенційним можливостям.

Таким чином, реалізувати цю функцію економічного аналізу неможливо без системи індикаторів: узагальнюючих та часткових, відповідно це вплине на можливість реалізації діагностичної та пошукової функцій, що безпосередньо впливає на якість обґрунтування управлінських рішень. Розв'язання цього питання безпосередньо передбачає обов'язкову уніфікацію аналітичних показників за формулою розрахунку, назвою та рекомендованим значенням (мінімальне, середнє, максимальне значення). Особливо важливим є їх диференціація у галузевому розрізі, з урахуванням техніко-економічних особливостей бізнесу. Нажаль це питання достатньо не визначено, як на корпоративному рівні, так і на загальнодержавному, що передбачено стандартами IOSCO (International Organization of Securities Commissions), які впроваджуються в Україні Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Реалізація вимог IOSCO орієнтовано на захист та обізнаність інвесторів, зміцнення структурної стійкості ринку капіталу, можливості обміну інформацією, підвищення ролі ринку цінних паперів взабезпеченні сталого розвитку та інше.

Серед методів бізнес-аналізу у мінімум 5 випадках регламентовано використання фінансового аналізу, причому його функціональне призначення звужується тільки до рівня оцінки доцільності інвестування на основі використання низки індикаторів (критеріїв): NPV, індекс доходності, термін окупності та інші. Такій підхід його використання тільки для оцінки доцільності інвестування, зменшує значущість фінансового аналізу. Поза сфери реального використання фінансового аналізу залишаються показники платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності та інші.

Зарубіжні фінансові аналітики, кажучи про значущість платоспроможності у короткостроковому періоді, дуже часто наводять таке порівняння, що це Дамоклов меч, який нависає над бізнесменом та наводять слова У. Шекспіра «To be or not to be». Любий бізнес-проект передбачає достатньо великий набір даних, умов, обмежень які після відповідних розрахунків необхідно буде представити у прогнозу фінансову звітність (баланс, звіт про фінансові результати, бюджет руху грошових коштів) на основі яких можливо наочно провести аналіз ефективності бізнес-проекту.

Питання розширення використання інструментарію фінансового аналізу у бізнес-аналізу слід розглядати ще у площині узгодженості МСФЗ та МСА з МСБА. Саме МСА 520 присвячено аналітичним процедурам в аудиті та передбачає використання широкого переліку інструментарію: горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, фінансові коефіцієнти, економіко-математичне моделювання та інші. МСА 570 «Безперервність діяльності» серед ознак ризику безперервності діяльності, як базової концепції (допущення) в системі бухгалтерського обліку, на першому місці вказують на фінансові ознаки, та у першу чергу такі: перевищення зобов'язань над активами та перевищення короткострокових зобов'язань над поточними активами. В аналітичному плані це 2

індикатора, відповідно: від'ємне значення власного капіталу, а в другому - від'ємний робочий капітал. Основна причина цієї ситуації – наявність систематичних непокритих збитків, а це пряма загроза існуванню бізнесу.

Таким чином, не використання широкого арсеналу інструментарію фінансового аналізу негативно впливає на якість аналітичної роботи, на обґрунтованість можливих управлінських рішень, можливості подальшого продовження своєї діяльності та ефективність бізнесу в цілому. Крім того це посилить зв'язок з МСФЗ (бухгалтерський облік як основне джерело про суб'єкт господарювання) та МСА (аудит як основна форма фінансового контролю) та Глобальними стандартами внутрішнього аудиту які уможливають ефективність внутрішнього аудиту.

Висновки. В умовах розвитку глобалізації та європейської інтеграції країн все більшу актуальність набувають процеси стандартизації методології та процедур бізнес-аналізу при прийнятті управлінських рішень. На це орієнтовано МСБА, який базується на 6 основних складових: зміна, потреба, рішення, користь, зацікавлені сторони, фактори впливу, які знайшли відображення у тлумаченні бізнес-аналізу. Критичний аналіз черговості представлення цих складових дає можливість зробити висновок, що визначення потреб, яке знаходиться у стандарті після здійснення змін, доцільне було би представляти на початковій стадії аналітичної роботи з подальшим корегуванням на завершальній стадії. Підвищення якості методів та процедур бізнес-аналізу при обґрунтуванні управлінських рішень поставлено в залежність від способу групування завдань відповідно до напрямку аналітичної роботи.

Матричний підхід дослідження використання рекомендованих методів аналізу показав їх коливання від 1 разу до 9. Особливий інтерес представляє максимальне значення, що означає найширше використання цього методу, який рекомендовано МСБА, а саме це «Критерії приймання та оцінки». Критерій виступає як ознака, на підставі якого формуються визначення і класифікації. Виходячи з критерію формується система узагальнюючих та часткових показників. Ця логічна послідовність важлива для методологічного наповнення рекомендованого методу бізнес-аналізу. Розв'язання цього питання безпосередньо передбачає обов'язкову уніфікацію аналітичних показників за формулою розрахунку, назвою та рекомендованим значенням (мінімальне, середнє, максимальне значення). Особливо важливим є їх диференціація у галузевому розрізі, з урахуванням техніко-економічних особливостей бізнесу.

Сфера використання фінансового аналізу обмежена тільки оцінкою рівня доцільності інвестування, що суттєво зменшує потенційні можливості його інструментарію. Питання розширення використання інструментарію фінансового аналізу у бізнес-аналізі слід розглядати ще у площині узгодженості МСФЗ, МСА, Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та МСБА.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Turner C., Hulme F. Introduction to Business Analysis. Kendall Hunt Publishing. 2022. 277 с.
2. Reed A., Beckham D., Paul D., Cadle J., Hunsley J. Business Analysis Techniques: 123 essential tools for success. Kendall Hunt Publishing. 2021. 388 с.
3. Бруханський Р., Спільник І. Бізнес-аналітика vs. бізнес-аналіз: сучасний дискурс, модель професійної компетенції ініціатора позитивних змін. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал 2022. Випуск 1-2. С. 7-21.
4. Калабухова С. В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с
5. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури». URL: <http://surl.li/qwyu> (дата звернення 01.10.2023).
6. The Business Analysis Standard. URL: <http://surl.li/sxftv>
7. Іонін Є. Є., Овчинникова М. М. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: монографія.

Донецьк, 2012. 304 с.

8. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://document.vobu.ua/doc/3241>

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

REFERENCES

1. Turner C., Hulme F. Introduction to Business Analysis. Kendall Hunt Publishing. 2022. 277 p.
2. Reed A., Beckham D., Paul D., Cadle J., Hunsley J. Business Analysis Techniques: 123 essential tools for success. Kendall Hunt Publishing. 2021. 388 p.
3. Brukhanskyi R., Spilnyk I. Biznes-analytika vs. biznes-analiz: suchasnyidyskurs, model profesiinoi kompetentsii i niitsiatora pozytyvnykh zmin. Instytut bukhhalters'koho obliku, kontrol ta analiz v umovakh globalizatsii. Mizhnarodny naukovy izhurnal 2022. Vypusk 1-2. PP. 7-21.
4. Kalabukhova, S. V. Unifikatsiya analitychnykh protsedur v umovakh standartyzatsiyi bukhhalters'koho obliku ta audytu. Kyiv: KNEU, 2019. 431 p.
5. International Auditing Standard 520 "Analytical Procedures". URL: <http://surl.li/qwyu>.
6. The Business Analysis Standard. URL: <http://surl.li/sxftv>
7. Ionin Ye. Ye., Ovchynnykova M. M. Finansova analityka suchasnoho biznesu: monohrafiia. Donets'k, 2012. 304 p.
8. Zakon Ukrainy “Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovuzvitnist v Ukraini” vid 16.07.1999 r. № 996-XIV. URL: <https://document.vobu.ua/doc/3241>
9. Natsional'ne polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku 1 «Zahal'ni vymohy do finansovoyizvitnosti». Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayiny vid 07.02.2013 r. #73. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.